

משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים
מינהל הבריאות והבריאות התעסוקתית

קבלני שירות בתעשייה

קווים מנחים להעסקה בשיחותית

תוכן עניינים

- הגדרות ..... עמ' 3
- בחירת קבלן השירות המתאים וההתקשרות עמו ..... עמ' 5
- מינוי איש קשר מטעם המפעל ומטעם קבלן השירות ..... עמ' 5
- מיפוי סיכוני הבטיחות והגהות והגדרת המכונות לביצוע עבודה ..... עמ' 6
- פעולות מומלצות בעת ביצוע העבודה ..... עמ' 6
- הערכה מסכמת של קבלן שירות ..... עמ' 7
- נספח א' : ציוד מגן אישי ייעודי ..... עמ' 8
- נספח ב' : "לוח ניכויים" לעבודת קבלנים – בניין ותשתית אזרחית ..... עמ' 8
- נספח ג' הערכה מסכמת לעבודת קבלנים ..... עמ' 9
- נספח ד' : בדיקת ציוד חשמלי ..... עמ' 10

המלצות לשיפור הבטיחות בממשק שבין מפעלים לקבלנים

ההמלצות המובאות בחוברת זו חוברו על ידי מינהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית, במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, תוך התייעצות עם התאחדות התעשיינים. זאת במטרה לסייע למקומות עבודה לנקוט פעולות להגברת הבטיחות בממשק שבין מפעלים לקבלנים.

הקדמה

העסקת עובדי קבלן בתעשייה מציבה אתגרים הנוגעים להיבטים הבטיחותיים והגיהותיים של עבודתם.

כאשר מתבצעת עבודת קבלנים במפעל, קיים סיכון מסוים לעובדי המפעל ולעובדי הקבלן, לפעילות תקינה של הייצור ולרכוש. על כן, חברות צריכות להתייחס להיבטי הבטיחות והגיהות בעבודת עובדי הקבלנים כפי שהן מתייחסות להיבטי הבטיחות והגיהות של עובדיהן שלהן.

ההמלצות המפורטות בהמשך גמישות וניתנות להחלה בהתאם לעבודה הקבלנית המתבצעת באתר המפעל.

מומלץ להסתייע בהמלצות אלו בכל מקום עבודה במקביל לביצוע ההתאמות הנדרשות למאפייני העסק.

הגדרות

1. **אורח/מבקר:** אדם הנכנס בשערי המפעל לזמן קצר, ובמהלך שהותו בחצר המפעל הוא אינו בא במגע ישיר עם מתקני המפעל ועם תהליכי הייצור המתקיימים בו.
2. **יועצים:** קבוצה זו דומה במאפייניה לקבוצה הראשונה ומעורבותם הישירה ("Hands On") בתהליכי ייצור במפעל אינה שכיחה. עם זאת, מאחר שקבוצה זו מורכבת מעובדים המספקים ייעוץ מקצועי באשר לתהליכי הייצור במפעל, חובה עליהם להכיר את סיכוני הבטיחות והגיהות הרלוונטיים לעיסוקם.
3. **מפעל:** מפעל/תופש מפעל כמשמעם בפקודת הבטיחות בעבודה, תש"ל-1970.
4. **עובדי מפעל:** עובדים המקבלים את שכרם מתופש המפעל.
5. **מפקח מטעם המפעל:** מי שתופש המפעל מינה אותו לנהל ולוודא עמידה בכלל היבטי הבטיחות והבריאות התעסוקתית הקשורים לפעילות עובדי הקבלן בשטח המפעל.
6. **אחראי בטיחות מטעם הקבלן:** מי שהקבלן מינה אותו כאחראי להטמעת הדרישות הנוגעות לכלל היבטי הבטיחות והבריאות התעסוקתית של עובדיו, העמידה בהם והתאמתם למאפייני המפעל שבו הם מוצבים.
7. **מזמין העבודה:** כל גורם במפעל, המוסמך להזמין קבלן ולאשר את תחילת עבודתו.
8. **קבלן כוח אדם:** כהגדרתו בחוק העסקת עובדים על-ידי קבלני כוח אדם, תשנ"ו-1996, ואשר עובדיו נמצאים תחת פיקוחו ומרותו של תופש המפעל, לעניין מדריך זה.
  - **עובדי חברות כוח אדם:** עובדים המועסקים על-ידי קבלן כוח אדם. עובדים בקבוצה זו מהווים לעתים חלק אינטגרלי מצוות התפעול של המפעל ומנהלים ישירות על-ידי עובדי המפעל. במקרים רבים, עובדים אלו אף מבצעים פעילויות דומות לאלו המבוצעות על-ידי עובדי המפעל. באחריות תופש המפעל להקפיד על הבטיחות והגיהות של קבוצת עובדים זו כיתר עובדי המפעל, ובכלל זה ציוד הבטיחות הנדרש.

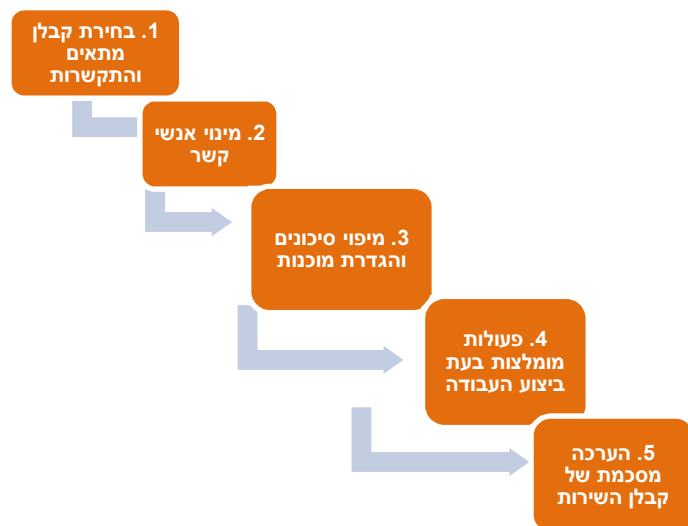
9. **קבלן שירות:** מנהל חברה, המספקת שירות תפעול, התקנה, הקמה וכיו"ב, המתקשר בחוזה לביצוע עבודה ושעובדיו נמצאים בפיקוחו הישיר של הקבלן.

- **עובדי קבלן שירות** בפעילויות תפעול, התקנה והקמה (ייצור/אחזקה/אריזה/הקמה והתקנה): עובדים הנמצאים בפיקוחו הישיר של הקבלן. עובדים בקבוצה זו עשויים לבוא במגע עם חומרים מסוכנים, מכונות ותהליכי ייצור במתקני המפעל. לעתים הם גם נדרשים לבצע מטלות הטומנות בחובן סיכוני בטיחות וגיהות.

ההמלצות המובאות להלן מתייחסות לקבוצת עובדי **קבלן שירות** בפעילויות תפעול והתקנה ולקבוצת עובדי **קבלן כוח אדם**, העובדים באזורי התפעול או הייצור. מדובר בעובדים המגיעים לבצע עבודה מכוח חוזה/הסכם שנחתם בין שתי חברות.

אוכלוסיית עובדי הקבלן מתאפיינת בחשיפה גבוהה יחסית לאתגרי בטיחות ובריאות תעסוקתית, הנגזרים מארעיותם ומכך שאינם נמצאים תחת מוטת הניהול הישירה של תופש המפעל.

תרשים 1 מציג את שיטת העבודה המומלצת בכל הקשור להעסקת עובדי קבלן ככלל ועובדי קבלן שירות בפרט:

תרשים 1

1. בחירת קבלן השירות המתאים והתקשרות עמו

כנדבך נוסף לבחירת הקבלן ועוד לפני ההחלטה על זהותו, יש להתחשב בשיקולי בטיחות ובהתנהלות הקבלן בתחום הבטיחות במסגרת מכלול השיקולים הקשורים לבחירתו.

דוגמאות לנושאים מומלצים לבדיקה לפני בחירת קבלן שירות, המצביעים על כשירותו בנושאי בטיחות וגיהות (רשימה חלקית):

- הסמכות על-פי החוק ואופי העבודה:

- אישור רפואי (אישור מרופא תעסוקתי לעובדים במתקני הייצור, אישור מרופא משפחה לשאר העובדים).
- הסמכה לעבודה בגובה (לכל העובדים באזור הייצור).
- הסמכות מקצועיות רלוונטיות (מלגזן, חשמלאי, עגורנאי וכד').

- רשימות על-פי החוק ואופי העבודה:

- טופסי בדיקת התקינות של ציוד ואבזרי עבודה בגובה, חתומים על-ידי ממונה הבטיחות של הקבלן או מדריך מוסמך לעבודה בגובה.

- שימוש בקבלני משנה:

- יציג הקבלן את כשירותם ואת התאמתם בכל הנוגע לבטיחות העבודה ולדרך ניהולה, כך שתעמוד בהלימה לדרישות הבטיחות והגיהות של כלל העובדים המועסקים מטעמו.

- התנהלות הקבלן בתחום הבטיחות:

- קיום תוכנית לניהול בטיחות של הקבלן ומידת התאמתה לתוכנית הבטיחות המפעלית (לקבלנים גדולים).
- הצהרה מהקבלן והצגת נתונים, המעידים על מוניטין הבטיחות שלו (לדוגמה: נתוני תאונות, דיווחי עובדי לביטוח לאומי/מינהל הבטיחות, המלצות תופשי מפעל/ממוני בטיחות ממפעלים קודמים שבהם עבד וכד').

- התקשרות עם הקבלן

- על-מנת לקיים תמריץ לעמידה בדרישות הבטיחות השונות, מומלץ לשלב בחוזה העבודה עם הקבלן מנגנון, שלפיו תופש המפעל או מי מטעמו יקיים "לוח נכויים", שיושת לאחר מקרים של הפרת נוהלי הבטיחות על-ידי הקבלן ו/או מי מעובדיו (ראו נספח ב'). מומלץ גם, כי כל ניכוי יועבר לתקציב ייעודי שמטרתו שיפור בטיחות מפעלי.

2. מינוי איש קשר מטעם המפעל ומטעם קבלן השירות:

לאחר בחירת הקבלן ובטרם יתחיל את עבודתו, כל צד ימנה אנשי קשר שיפעלו מטעמו:

- **איש קשר מטעם המפעל:** תפקידו ללוות את עבודת הקבלן לכל אורכה, לכתוב סקירה על סיכוני בטיחות במתקן/בתהליך שבו יועסק הקבלן, לתאם את עבודת הקבלן מול גורמים רלוונטיים שונים במפעל, לבדוק קבלת תצהירים/מסמכים המפורטים בהמשך מהקבלן.

- **איש קשר מטעם הקבלן:** יוגדר כאחראי בטיחות אתרי מטעם הקבלן. יהיה אחראי על העברה של הדרכות הבטיחות המפעליות והספציפיות לשאר עובדי הצוות וקבלני המשנה ועל יישומן.

- חשוב להבדיל בין נוהלי בטיחות מפעליים ובין נוהלי בטיחות ספציפיים:

- נוהלי בטיחות מפעליים: נוהלי בטיחות וגיהות הנגזרים מתחומי הפעילות של המפעל, כדוגמת מפעל המחזיק חומרים מסוכנים, או מפעל עם נהלים לשעת חירום. הדרכת עובדי הקבלן בנושאים מעין אלו הינה באחריות המפקח מטעם המפעל.

- נוהלי בטיחות ייעודיים: נוהלי בטיחות וגיהות, הקשורים בתחום מומחיות הקבלן, כדוגמת ריתוך, כלים חשמליים ועוד. הדרכת עובדי הקבלן בנושאים אלו הינה באחריות הקבלן.

3. מיפוי סיכוני הבטיחות והגדרת המוכנות לביצוע העבודה

לאחר בחירת קבלן ובטרם יתחיל את עבודתו, יתאמו הצדדים את הנושאים הבטיחותיים, ויועברו נתונים, רשימות והצהרות בין הצדדים על-פי המתואר להלן:

- **המפעל** (איש הקשר מטעם המפעל):
  - יעמיד לרשות הקבלן את כל המידע הבטיחותי והגיהותי הנדרש לצורך ביצוע עבודתו, הכולל את כל הסיכונים הקיימים בסביבת העבודה. על ההדרכות לכלול (בין השאר) את הנושאים הבאים:
    - ❖ נתיבי מילוט.
    - ❖ נוהלי בטיחות בעבודת המפעל. כפי שצוין, נוהלי העבודה הנוגעים ספציפית לעבודת השירות/תפעול הינם באחריות הקבלן.
    - ❖ נקודות עזרה ראשונה.
    - ❖ כללי התנהגות בעת חירום.
  - יודא, כי נוהלי הבטיחות הייעודיים של הקבלן אינם מתנגשים עם נוהלי הבטיחות המפעליים כמיטב יכולתו.
- **הקבלן**
  - ידאג להשתתפות עובדיו על-פי חוק בכל ההכשרות וההסמכות הנדרשות לביצוע העבודה, יתעד ויצג תעודות המעידות על כך, על-פי דרישה.
  - יודא שעובדיו יקבלו תדריך בטיחות פרטני מהמפעל בהתאם לנהלים רלוונטיים במפעל.
  - ימנה אחראי בטיחות אתרי במידת הצורך, על-פי דרישות החוק.
  - יצהיר בחתימתו, כי קיים ברשותו כל ציוד המגן האישי הנדרש לביצוע העבודות וכי ציוד זה הינו תקני ובמצב תקין, וכי קיים כל ציוד העבודה הדרוש ואמצעי הבטיחות הנדרשים לתהליך ביצוע העבודה. (רשימה חלקית מומלצת, ראו בנספח א')
  - יעביר רשימה מדויקת של הציוד, החומרים וכלי העבודה שאותם הוא מבקש להכניס לאתר העבודה.
  - יצהיר שכל העובדים החייבים בהסמכות מכוח חוק יהיו בעלי הסמכות מתאימות תקפות. תאריך קבלתו ותוקפו יצינו אף הן, ויצורפו צילומי מסמכים של כל תעודה/רישיון.
  - יעביר רשימה שמית של כל העובדים וקבלני המשנה מטעמו, המתוכננים להיכנס לאתר העבודה ואשר עברו הדרכה על הסיכונים הבטיחותיים והגיהותיים מטעמו.
  - הקבלן יתחייב לעבוד אך ורק עם הציוד שרשם בטופס תכנון עבודה, כשהוא תקין, תקני ובתוקף.
  - יתחייב לדווח לנציג המפעל על כל תאונה, אירוע בטיחות, "כמעט ונפגע", מפגע או מצב שאינו בטוח.

4. פעולות מומלצות בעת ביצוע העבודה

- **המפעל** (איש הקשר מטעם המפעל)
  - אם זיהה איש הקשר, או מי מטעמו, העדר כשירות של ציוד, בסמכותו לפסול ציוד זה.
  - יתאם את כניסתו של קבלן השירות עם כל הגורמים המעורבים בפרויקט.
  - בפורום בטיחות מפעלי יועלו ויילובו סוגיות משמעותיות בנוגע לכללי הבטיחות והגיהות של עובדי הקבלן לסוגיהם.
- **הקבלן** (איש הקשר מטעם הקבלן)
  - ידאג כי כל העובדים יצוידו בציוד מגן אישי בהתאם לסיכונים הפוטנציאליים.
  - יודא פעילות העובדים וקבלני המשנה בהתאם להדרכות הבטיחות וסיכוני הבטיחות המתוארים לעיל.
- **תחקור במקרה של תאונה או מפגע:** המפעל יתחקר ויתעד מקרים של תאונה, מפגע או "כמעט ונפגע", תוך עירוב הקבלן. הקבלן מתחייב לפעול בהתאם לתחקיר, לנקוט, בהתאם, פעולות מתקנות ולוודא כי טופלו.
- מומלץ כי קבלנים ועובדיהם יוזמנו כמשקיפים, בהיקף כזה או אחר, בפורומי הבטיחות של המפעל (מעבר לחובת הקיום של ועדות בטיחות פנימיות, שיקיים קבלן השירות, אם רלוונטי).
- במקרים של עבודה המתמשכת יותר משלושה חודשים, תופש המפעל יקיים אחת לשנה הערכת בטיחות ורענון נהלים לקבלנים. הערכה זו תימסר גם לקבלן. ההערכה תבצע על בסיס נספח ב' למדריך.

5. הערכה מסכמת של קבלן שירות

מטרת הערכה זו היא לתמוך בבסיס הידע המפעלי הנוגע לעבודות עתידיות שיבוצעו על-ידי קבלן שירות זה או אחר. מומלץ לבצע הערכה זו עם סיום עבודת קבלן השירות או בסמוך לה.

סעיפים לדוגמה לביצוע ההערכה המסכמת ניתן לראות בטבלה בנספח ג' - הערכה מסכמת של עבודת קבלנים.

על בסיס נספח ג' יוכל תופש המפעל לתכלל את עבודת הקבלנים ולהגיע לתובנות באשר לנקודות הבאות:

- הערכת ההתמודדות של קבלן השירות ועובדיו עם תיקון ליקויי בטיחות שהתגלו במהלך עבודתם.
- מידת השילוב של שיקולי בטיחות וגיהות בעת ביצוע תכנון עבודה מקדים במטלות הדורשות היתרי ביצוע.
- הערכה (איכותית) לגבי מידת המחויבות של הקבלן ועובדיו לרמת הבטיחות והגיהות שדרש מהם המפעל.

1. תיעוד

מומלץ, לתופש מפעל הנעזר במדריך זה, לתעד את מדיניות אכיפת הוראות הבטיחות ואת הצעדים שנקט על מנת לצמצם את הסיכון הנשקף לעובדי קבלן, לרבות תיעוד של התהליכים המתוארים מעלה ופעולות שננקטו במהלך תקופת העסקה של עובד הקבלן:

- תיעוד תהליך בחירת הקבלנים והאסמכתאות לכישוריהם והסמכותיהם, לרבות הבהרות בכתב שניתנו ותכתובות הקשורות לניסיונם של עובדי הקבלן.
- תיעוד הוראות הבטיחות שהועברו לקבלן וכל אישור או התחייבות שהתקבלו מהקבלן ביחס להוראות אלה.
- תיעוד אזהרות והתרעות שהועברו לקבלן לאור אירועי בטיחות.
- תיעוד הליכי משמעת שנערכו לעובד קבלן בעקבות הפרת הוראות בטיחות.
- תיעוד מלא של הדרכות הקבלן ועובדיו, לרבות זמן ההדרכה, תוכן ההדרכה, אישור המשתתפים בה ומעביר ההדרכה.
- תיעוד פעולות פיקוח, סיורים, לרבות פערים שנמצאו בעבודת הקבלן וההתרעות שהועברו בגינן.
- תיעוד של הערכת תפקוד הקבלן.

באמצעות התיעוד יוכל תופש המפעל לקיים מעקב ארגוני אחר קיום ההוראות הפנימיות של המפעל.

נספח א': ציוד מגן אישי ייעודי

באחריות הקבלן לספק ציוד מגן אישי וייעודי לעובדיו בהתאם לסיכונים פוטנציאליים ולחשיפה לסיכונים - הן אלה הקשורים לתחום מומחיותו והן אלה שעליהם תודרך במפעל. להלן דוגמאות (רשימה חלקית):

- ❖ בגדי עבודה (כולל בגדים להחלפה).
- ❖ כובע מגן.
- ❖ נעלי בטיחות מגן (על-פי תקן).
- ❖ משקפי מגן.
- ❖ כפפות עבודה.
- ❖ שירותי כביסה לבגדי העבודה, אם העובד צפוי להיחשף לחומרים טעוני ניטור [(על-פי תקנות הבטיחות בעבודה (ניטור סביבתי וביולוגי של עובדים בגורמים מזיקים))].

נספח ב': "לוח ניכויים" לעבודת קבלנים - בניין ותשתית אזרחית

מס'	תאור העברה	סכום
1	<u>ליקויים באתר עבודות בנייה ובנייה הנדסית</u> א. אי-מינוי מנהל עבודה כדין. ב. אי-דיווח על-אודות מינוי מנהל עבודה למפקח עבודה. ג. אי-הצגת שלט כחוק (סעיף 7 לתקנות הבנייה). ד. חוסר/פגם בגידור. ה. פיגום או סולם לא תקין. ו. פיגום שנבנה בניגוד לחוק. ז. חפירה ללא שיפוע או דיפון מתאים. ח. אחר.	
2	<u>רישיונות</u> א. ביצוע עבודה בכלי הנדסי ללא רישיון בתוקף. ב. שימוש בעגורן ללא הסמכה בתוקף. ג. ביצוע עבודת חשמל ללא אישור בהתאם לסיווג מתאים. ד. ביצוע עבודות חשמל על-ידי מי שאינו מורשה לכך כדין. ה. ביצוע עבודה בגובה ללא הסמכה/בניגוד להוראות. ו. אחר.	
3	<u>העסקת עובדים</u> א. העסקת עובד שלא בהתאם לגיל המותר. ב. העסקת עובד ללא הסמכה נדרשת. ג. אי-מתן הדרכה לעובדים. ד. אי-הספקת צמ"א לעובד. ה. העסקת עובד בניגוד לחוות דעתו של רופא תעסוקתי. ו. אחר.	
4	<u>בדיקות ציוד</u> א. שימוש בציוד הרמה או קולט אוןיר ללא תסקיר בר תוקף. ב. אחר.	
5	אי-שימוש בציוד מגן אישי.	
6	חוסר בערכת עזרה ראשונה.	
7	חוסר במטף כיבוי אש.	
8	שונות.	

נספח ג': הערכה מסכמת לעבודת קבלנים

מילוי הערכת הקבלן מחייבת מתן ארבעה ציונים על-פי המשקלות להלן:

- a. איכות ביצוע העבודה (40% מהציון) - ציון חופשי 5-100.
- b. סדר וניקיון (10% מהציון) - ציון חופשי 5-100.
- c. עמידה בלוחות זמנים (15% מהציון) - ציון חופשי 5-100.
- d. ציון הבטיחות (35% מהציון) ייקבע לפי שלושה מדדים:
  - i. מספר תאונות שאירעו בתקופת העבודה (עם נזק לאדם או לרכוש): אפשרויות: 0, 1, 2 ויותר.
שיטת הניקוד: תאונה אחת – הורדת 20% מהציון, שתי תאונות ויותר – הורדת 40% מהציון.
  - ii. מספר אירועי בטיחות שבהם היה הקבלן מעורב (לדוגמה: אי-קיום הוראות הבטיחות, אי-שימוש בציוד מגן וכו').
אפשרויות: 0, 1, 2, 3 ויותר.
שיטת הניקוד: אירוע אחד – 10% פחות, שני אירועים – 20%, שלושה אירועים ויותר – 40%.
  - iii. האם הקבלן ביצע הדרכת Tool Box במהלך העבודה?
אפשרויות: כן, לא, לא רלוונטי.
שיטת הניקוד: אם התשובה לא - 20% פחות.

הציון הכללי להערכת הקבלן יהיה שקלול של ארבעת הציונים.

- ציון בטיחות כולל נמוך מ-65 יחייב חתימה של נציג הקבלן לעניין הבטיחות על-גבי ההערכה.
- אם הציון המשוקלל נמוך מ-65, באחריות המעריך לצרף מזכר עם פירוט הליקויים בעבודה, כולל יומני עבודה ומסמכים תומכים, על-מנת שניתן יהיה לשלוח לקבלן, באמצעות מהנדס החוזה, או ישירות עם העתק למהנדס החוזה, לצורך פעולות מתקנות.
כמו כן יש לפרט את הסיבה לציון הנמוך תחת ה"הערות".
- ציוני הבטיחות הנמוכים יועברו אחת לחודש בצורת מייל אוטומטי לגורמים הרלוונטיים לחוזה/למפקחי הבטיחות.

נספח ד': בדיקת ציוד חשמלי

הריני לאשר בחתימתי זו כי בהתאם לבקשת הקבלן שפרטיו מופעים מטה, ביצעתי בדיקה לכל הציוד החשמלי שהציג בפני הקבלן. כל פרטי הציוד שנבדקו מופעים בעמוד 2 למסמך זה. הבדיקה נערכה בליווי נציג הקבלן. הבדיקה כוללת:

1. בדיקה ויזואלית של המכשיר ושלמות המכשיר
2. שלמות ותקינות כבלי ההזנה
3. בדיקת בידוד המכשיר
4. בדיקת רצף הארקה מתקע המכשיר לגופו
5. הימצאות ותקינות ממסרי הפחת להזנת כלי חשמל מטלטלים
6. סימון המכשיר ע"י מדבקת כשירות.

למרות זאת. ולמעת הסרת ספק, הובהר לקבלן כי חובה עליו לוודא תקינות מכשירי החשמל וממסרי הפחת לפני כל שימוש בהם. בנוסף – קבלן שיעשה שימוש בציוד חשמלי שאינו מופיע ברשימה שבעמוד 2 למסמך זה – יוזמן לברור.

	תאריך ביצוע הבדיקה :
--	----------------------

פרטי הקבלן הנבדק :

	שם הקבלן :
	שם נציג הקבלן :
	עובד בנשר באזור :
	תאריך ביצוע העבודה :

פרטי החשמלאי שבדק את ציוד החשמל :

	שם החשמלאי :
	סוג רישיון :
	תוקף הרישיון :
	מספר רישיון :

	חתימת החשמלאי שבדק את הציוד :	חתימת נציג הקבלן :